

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

8-oji tarptautinė vertinimo K O N F E R E N C I J A

VERTINIMAS po 2020 m.: evoliucija ar revoliucija?

**8-OJI TARPTAUTINĖ INVESTICIJŲ
VERTINIMO KONFERENCIJA
„VERTINIMAS PO 2020 M.:
EVOLIUCIJA AR REVOLIUCIJA?“**
VILNIUJE SUKVIETĖ DAUGIAU NEI 120
DALYVIŲ IŠ 19 ŠALIŲ. KONFERENCIJĄ
ORGANIZUOJA LR FINANSŲ MINISTERIJA.
KONFERENCIJA SKIRTA VERTINIMO
GEBĖJIMAMS STIPRINTI. RENGINIO TIKSLAS
– KURTI TARPTAUTINĘ PLATFORMĄ, SKIRTĄ
PASIDALINTI GERIAUSIOMIS IDĖJOMIS IR
PRAKTIKOMIS, SKATINANČIĄ TINKLAVEIKĄ
IR ABIPUSĮ MOKYMĄSI.

MIGLĖ TUSKIENĖ

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ
VICEMINISTRĖ

Nuo 2004 m. įvertinta daugiau kaip šimtas Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESIF) intervencijų. Atlikus vertinimus pateikta per tūkstantį rekomendacijų. Daugelis jų buvo įgyvendinta. To rezultatas – ženkliai pagerėjusi intervencijų sąranga bei jų įgyvendinimas. Visgi turbūt dar svarbiau yra tai, kad vertinimai prisidėjo prie laipsniško sprendimų priėmimo kultūros pokyčio: įrodymai tampa vis populiariesni inertiškumo, specialiųjų interesų ir ideologijų sąskaita.

[...]

Pasinaudodama proga išskirsiu tris iššūkius, kurie ypatingai svarbūs viso pasaulio politikos kūrėjams.

Pirmiausia, JAV mokslininko Aaron'o Wildavsky'io žodžiais tariant, „protinga mintis visada atkeliauja per vėlai“. Politikos kūrėjams reikia įrodymų, surinktų vertinimų metu, konkrečiu metu – keliant tikslus, nustatant uždavinius, planuojant ir tobulinant intervencijas bei skirstant išteklius. Įrodymai, susiję su „pasiteisinusiais metodais ar priemonėmis“, ypatingai reikalingi prieš pradėdant planuoti ir įgyvendinti intervencijas, o ne po kelių metų. Visgi daugiausia vertinamos šiuo metu įgyvendinamos ar jau įgyvendintos intervencijos. Nors atliekant šiuos vertinimus surenkama daug įrodymų, reikiamos žinios mus pasiekia per vėlai. Todėl turėtume pagalvoti, kaip suderinti veiksmus, kad atliekamų vertinimų metu surinktais įrodymais būtų galima pasinaudoti laiku ir jais remtis priimant sprendimus.

Antrasis iššūkis – kaip paversti vertinimą žinių generavimo ir valdymo sistema, ne vien tik ataskaitų rengimo sistema. Akivaizdu, kad sprendimų priėmimo ir vertinimo ciklai ne visada vyksta sinchroniškai. Tad kaip gi galėtume susieti politikos kūrėjų poreikius su vertinimų metu surinktais įrodymais? Kaip galima išsaugoti vertinimų metu surinktas žinias ir efektyviai jomis pasinaudoti iškilus skubiam poreikiui? Kas turėtų būti tie „žinių tarpininkai“ tarp vertintojų ir sprendimų priėmėjų bendruomenių?

Trečiąjį iššūkį kelia bei kartu suteikia galimybę naujų technologijų atsiradimas, ypač dirbtinis intelektas, nuspėjamoji analitika ir kitos panašios inovacijos. Kompiuteriniai algoritmai labai tiksliai „nuspėja“, kokias knygas esi linkęs pirkti, kur, tikėtina, keliausi, ir kokia socialinė aplinka tau turėtų būti priimtinausia. Ar galėtume šias technologijas panaudoti visuomenės gerovei didinti? Kaip šios technologijos galėtų padėti mums geriau suplanuoti ir įgyvendinti intervencijas? Jei dirbtinis intelektas turėtų išspręsti pagrindines mūsų problemas, tuomet kokį vaidmenį atliks vertintojų bendruomenės generuojamos specifinės žinios?

MARIANA HRISTCHEVA

EUROPOS KOMISIJOS REGIONINĖS IR MIESTŲ
POLITIKOS GENERALINIO DIREKTORATO (DG
REGIO), VERTINIMŲ IR EUROPOS SEMESTRO
SKYRIAUS VADOVĖ, BELGIJA

Pranešime pristatyti Europos Komisijos planai tobulinti Sanglaudos politikos vertinimus 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu. Pokyčiais siekiama tinkamo balanso tarp, viena vertus, poreikio įtvirtinti 2014–2020 m. pasiekimus ir, kita vertus, atsižvelgti į suinteresuotų pusių siūlymus dėl teisinės bazės supaprastinimo. “Mūsų politika orientuota į našumą, rezultatus, kad galėtume gauti gerus rezultatus, turėjome sukurti sudėtingas ir tvarias programas. Šiuo metu vyksta derybos su ES ekspertais, norime patikslinti rodiklių sąrašą, nes labai svarbu parengti ir aiškiai komunikuoti, kaip kuriama tinkama politika. Daug dėmesio skiriame ne tik efektyvumui, našumui, bet ir suderinamui. Taip pat išplečiame būdus, kaip efektyviai apdoroti vertinimus, pavyzdžiui, jie turės būti skelbiami internete,” – konferencijoje sakė M. Hristcheva.

Jos teigimu, pagal EK pasiūlymą numatytos vertinimams lėšos sumažėjo penktadaliu, bet vis tik yra nemažos – 273 mlrd. eurų.

Post-2020 provisions – what is new

- MS evaluations to assess programme relevance, effectiveness, efficiency, coherence and EU added value,
- Programme impact evaluation by June 2029,
- MS to publish all evaluations on the internet,
- Commission mid-term evaluation by end 2024,
- Ex-ante evaluation no longer mandatory (possibility exists, where necessary),
- No more reporting on synthesis of evaluations (only MC, no AIR).

apklausų rezultatais, o pilietinė visuomenė įsitraukia tik tuomet, kai mato realią naudą”, – sakė W.Meyer.

DR. WOLFGANG MEYER

SAARLAND UNIVERSITETO VERTINIMŲ CENTRO
(CEVAL) DIREKTORIAUS PAVADUOTOJAS,
VOKIETIJA

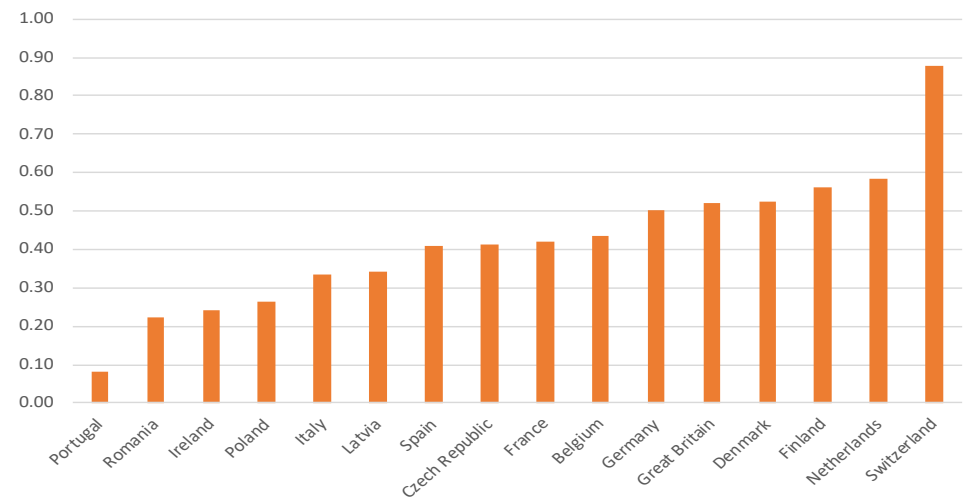
Per pastaruosius tris dešimtmečius vertinimas tapo svarbia priemone įrodymais grįstos politikos formavimui visoje Europoje. Padedant ES, EBPO ir JT amžiaus pabaigoje vertinimas išpildo visame pasaulyje. Svarbų postūmų vertinimo sklaidai Europoje turėjo Europos struktūriniai fondai, padėję gana greitai vystyti vertinimo kultūrą, ypač Vidurio ir Rytų Europos šalyse.

Konferencijoje W. Meyer pristatė 2016 metais pradėtą Saarlando universiteto Vertinimo centro „CEval“ mokslinių tyrimų projektą apie vertinimo institucionalizaciją Europoje, kurio rezultatai bus paskelbti knygoje „Evaluation Globe“. Projekte daugiau nei 25 autoriai iš 18 šalių, pasitelkę lyginamąjį tyrimo dizainą, apibūdina geriausius vertinimų įgyvendinimo politinėje sistemoje, visuomenėje bei mokslo ir tyrimų institucijose pavyzdžius ir pateikia plačiausią kada nors atliktą vertinimų institucionalizacijos Europoje apžvalgą.

Pranešime pristatyti lyginamieji tyrimų rezultatai, aptarta, ar ši institucionalizacija yra profesionalumo ir Europos vertinimo kultūros augimo rodiklis. “Pastebime tendenciją, kad vertinimo procesas ir institucionalizacija vyksta iš apačios į viršų, tai yra, viskas prasideda nuo sektoriaus veikėjų ir kyla iki teisės aktų. Apskritai vertinimo rezultatai nėra taip plačiai naudojami palyginus su visuomenės

EVALUATION GLOBE – Results – Overview

General Institutionalization Index

DR. ŽILVINAS MARTINAITIS

UAB „VISIONARY ANALYTICS“ PARTNERIS IR
TYRIMŲ VADOVAS, LIETUVA

Pranešime pristatyti galimi pokyčiai vertinimo sistemoje, kuriuos lems trys tendencijos.

Pirma, tradiciniai vertinimo tikslai – užtikrinti atskaitomybę ir viešosios politikos tobulinimą – remiasi prielaida, kad politikos formulavimas ir įgyvendinimas turi remtis žiniomis ir įrodymais, o ne ideologinėmis nuostatomis. Visgi nuo globalios finansų krizės auganti visuomenių poliarizacija verčia abejoti, ar ilgai ši prielaida išliks priimtina. Viešoji politika vis dažniau tampa ideologinės kovos įrankiu: kaip tai pakeis nešališkų/technokratiškų vertinimų pobūdį?

Antra, vertinimai remiasi kaitos teorijomis, kurios siekia nustatyti priežastinius ryšius tarp intervencijų ir individų/organizacijų elgsenos kaitos. Šios teorijos naudojamos tiek bandant paaiškinti praeities (ne)sėkmes, tiek formuluojant informuotus spėjimus apie programų rezultatus ateityje. Visgi įsivyraujantys didžiaisiais duomenimis grįsti modeliai nesiremia priežastingumo analize tam, kad prognozuotų ateitį: kaip tai gali pakeisti vertinimų pobūdį.

Trečia, tradiciškai vertinimai remiasi gana ribota duomenų rinkimo metodų aibe (pvz., interviu, apklausos, stebėsenos duomenų analizė ir pan.). “Visų gyvenimo sričių skaitmenizacija lemia tai, kad atsiranda prieiga prie didelio duomenų kiekio mažais kaštais. Ką tai

reiškia? Kad vertinimą galime atlikti realiu laiku”, – kalbėjo Žilvinas Martinaitis.

Trend no. 3: Big data

Evaluation relies on inherently limited and expensive-to-obtain data:

- Interviews, surveys, monitoring data, and similar

Big data:

- Exponential growth – approx. 90% of data has been created during the past decade
- Volume and variety: $n =$ (almost) all, individual level, time series
- Cheap: large initial costs of setting-up the system, but insignificant marginal costs of additional data collection

DR. GUSTAV JAKOB PETERSSON

ŠVEDIJOS MOKSLO TARYBOS VYRIAUSIASIS
ANALITIKAS, ŠVEDIJA

Dr. Gustav Jakob Petersson apžvelgė ateities vertinimų metodines tendencijas ir iššūkius. Jis pranešime kėlė klausimus, kaip geriausiai nustatyti tikrąjį intervencijos poveikį. Šie klausimai per kelis pastaruosius dešimtmečius susilaukė bene daugiausiai dėmesio vertinimo bendruomenėje.

Pranešime aptariamos galimybės ir iššūkiai vertinimo kontekste taikant didžiųjų duomenų (angl. Big Data) analitiką, sistematines peržiūras ir sintezę bei kompleksiško teorijas.

Analitikas teigė, kad vertindami metodologinių naujovių naudą, svarbu atsižvelgti į daugialypio priežastingumo (angl. multiple causality) teorijas. Tai gali padėti išvengti šališkumo vertinant metodologines inovacijas ir perdėm poliarizuotų diskusijų.

“Mums reikėtų skirti dėmesį dviem dalykams. Pirma, tyrimo dizainas (kaip poveikio vertinimas turi atrodyti) ir ką jis reiškia mums, tai yra, ką mes norime sužinoti, kai užsakome vertinimą. Antra, mums reikia kalbėtis ne skirtingose stovyklose, gyvename didžiųjų duomenų amžiuje – 2000 m. tik ketvirtadalis pasaulio duomenų buvo saugomi skaitmeniniu būdu, dabar 99.9 proc. duomenų saugomi skaitmenizuotai. Todėl reikia skatinti bendradarbiavimo tarp institucijų tendenciją”, – sakė G. J. Petersson.

Integration through synthesis?

- Meta-analysis (in a particular form...) vs. (for instance) realist synthesis
- Ex. combining meta-analysis and implementation studies: “Meta-modeling Social Programs: Methodological Reflections on a Practical Application” (Lemire 2017)

STEPHANE JACOBZONE

VIEŠOJO VALDYMO DIREKTORATO, VALDYMO
PERŽIŪROS IR PARTNERYSČIŲ SKYRIAUS
VADOVAS, EBPO, PRANCŪZIJA

„Kodėl turėtų būti stiprinami gebėjimai vertinti politiką? Nes geresni gebėjimai reiškia geresnę kokybę politikos cikle, išvengiama vienašališko politikos formavimo, geresni gebėjimai reiškia, kad žmonės galės geriau pasirinkti, kas yra tiesa duomenų pertekliaus situacijoje“, – konferencijoje kalbėjo Stephane Jacobzone.

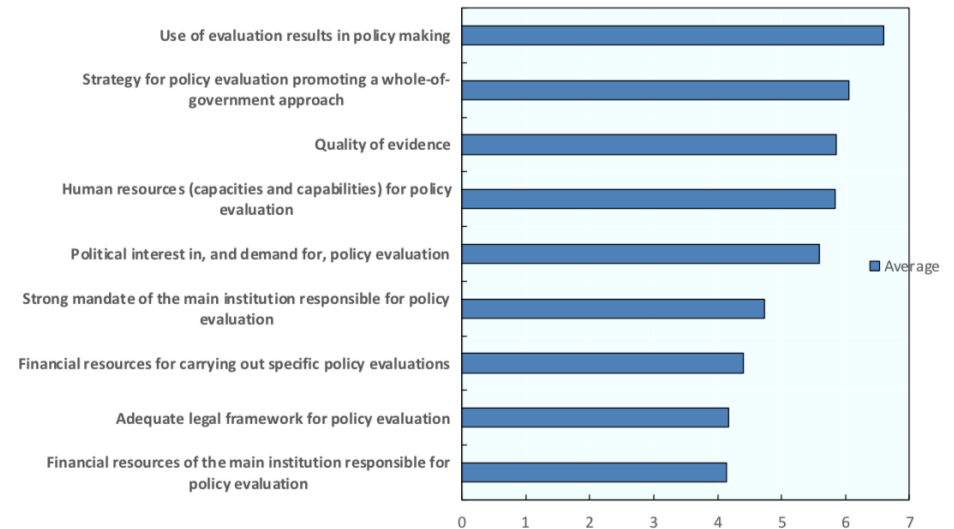
Pranešime pristatytos pagrindinės tendencijos apibūdinančios vertinimų praktikas ir sistemas EBPO šalyse. Aptarta, kokios institucijos yra atsakingos už vertinimus, kokie iššūkiai kyla atliekant vertinimus ir naudojant jų rezultatus bei kokių mastu vertinimų praktikas yra apibrėžtos teisės aktuose. Taip pat aptarta, kokias vertinimų kokybės užtikrinimo sistemas naudoja EBPO šalys, kaip skatina inicijuoti vertinimus ir naudoti jų rezultatus, įskaitant tarnautojų gebėjimų stiprinimo iniciatyvas. „Dabar atliekame tyrimą 42 šalyse, tyrimo paskirtis – išsiaiškinti, kokiais tikslais valstybės vertinimą naudoja ir ar juo remiasi, atlikdamos veiksmus. Tyrimas parodė, kad šalys bando vertinimo sistemą padaryti įtraukia, bet susiduriame su iššūkiu – politikos vertinimo strategijos nebuvimas, politinės valios trūkumas vertinti politiką“, – sakė S. Jacobzone.

Jo teigimu, yra daug mechanizmų kokybei kontroliuoti, bet beveik 40 valstybių netaikomas joks mechanizmas tikrinti turinio

kokybę: „Kaip paskatinti geresnį vertinimą? Pirmiausia, mokymas – vertinimo tinklas, pasinaudojimas patirtimi.

Diskusijoje dalyviai aptarė, kaip keičia situaciją sugriežtėjusi asmens duomenų apsauga, kokius iššūkius tai kelia vertinimo procesui, ko reikia, kad būtų gaunami vertinimui reikalingi duomenys, kas ir kodėl prie duomenų gali prieiti, kaip jie turi būti pateikiami.

Integration through synthesis?

SIMONAS GAUŠAS

UAB „VISIONARY ANALYTICS“ PARTNERIS IR TYRIMŲ VADOVAS, LIETUVA

Pranešėjas kalbėjo apie ESF finansuotų mokymų vertinimą, analizavo, ar pasiteisino naujos duomenų rinkimo strategijos. 2014–2020 m. ES finansavimo laikotarpiu Lietuvoje Europos Socialinis fondas (ESF) žmogiškojo kapitalo stiprinimui skyrė daugiau nei 1 mlrd EUR. Didžioji dalis šių ESF lėšų yra skiriama įvairioms mokymo veikloms finansuoti. Nepaisant skiriamų išteklių masto, intervencijų mokymų srityje vertinimai dažniausiai remiasi tik subjektyviais kokybiniais duomenimis. Savo vykdytame vertinime mes siekėme mesti iššūkį šiam tradiciniam mokymų vertinimo požiūriui.

„Norėdami išsiaiškinti, kokią naudą davė mokymai, nusprendėme eiti ne tradiciniu keliu, o išbandyti inovatyvų metodą – apklausti visus naudos gavėjus. Jų buvo apie 200 000, iš jų – apie 100 000 turėjo el. pašto adresus“ – pasakojo S. Gaušas.

Pranešėjas apžvelgė, kaip pasiteisino vertinime naudotos trys duomenų rinkimo inovacijos: 1) laisvų darbo vietų analitika, kuri atskleidė, kaip darbo rinkos stebėsenos realiu laiku sistema gali būti pritaikoma siekiant įvertinti profesinių mokymų metu stiprinamų kompetencijų tinkamumą; 2) mokymų stebėsenos realiu laiku privalumai ir trūkumai; 3) didelio masto apklausos, išsiųstos absoliučiai visiems mokymų dalyviams, rezultatai ir iššūkiai.

Use of big labour market data

Strengths	Limitations
<ul style="list-style-type: none">› More “objective” data (compared to interviews)› Continuous process of data collection: identification of trends› Flexibility, depending on the question (e.g. labour demand by the level of education in LT regions)	<ul style="list-style-type: none">› Limitations determined by the chosen logic of the categorisation (e.g. whether driving courses should be categorised as professional training)› Specific tools and constant maintenance are needed to scrap the data

DR. ASTRID MOLENVELD

ROTTERDAM ERASMUS UNIVERSITETO,
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO IR SOCIOLOGIJOS
FAKULTETO PROFESORĖ, OLANDIJA

Dr. Astrid Molenveld pranešime analizavo, kaip vertinimai gali pakeisti viešosios intervencijos rezultatus. Vertinimų srityje vykstančius pokyčius apibūdina keletas tendencijų. Diskusijos apie tai, kaip atlikti politikos vertinimus, vis dažniau yra siejamos su skaičiais, algoritmais, didžiais duomenimis (angl. big data), įrodymais ir jais grįstomis intervencijomis. Politikos vertinimai, tiek ex-ante (pavyzdžiui, įrodymų bazės politinėms intervencijoms pagrįsti), tiek ex-post vertinimai yra vis labiau kiekybiniai. Galvodami apie vertinimus, mes tiesiog negalime apskaičiuoti visų būdų, kaip intervenciją padaryti veiksminga ar pilnai suvokti jos poveikį. Įrodymų apie intervencijas kaupimas yra gera potencialios intervencijos pradžia, tačiau yra ir kitų veiksmų. "Pastebėjome, kad viešojo valdymo modelis turi trūkumų – rezultatai neperteikiami parlamentui, vyriausybėms. Sunku rasti priemones, kaip pereiti prie bendradarbiaujančios įtraukios kultūros. Mūsų tikslas – bendri rezultatai daugelyje įvairialypių institucijų, siekiama bendros vertės ir tai vyksta ne organizacijoje, o tarp organizacijų", - patirtimi dalijosi A. Molenveld. Jos įsitikinimu, kontekstas yra svarbus, ypač viešajame sektoriuje, nes čia aktualus visuomenės palaikymas, intervencijos šalininkų mobilizacija ir kt. Konferencijoje ji pristatė pavyzdį, kaip

buvo įgyvendinama Pietų Roterdamo, skurdesnio miesto rajono, būstų renovacijos programa (National Program Rotterdam South).

A. Molenveld teigimu, tyrėjų ir specialistų, norinčių toliau plėtoti vertinimų sritį, užduotis yra ieškoti alternatyvių metodų politikos vertinimams – metodų, kurie sumaniai derintų duomenis, įrodymus bei paliktų erdvės reflektuoti ir mokytis. Nauji vertinimų tipai, galintys įvertinti intervencijas ir jų rezultatus visuomenėje (pvz., SROI ir QCA) jau yra tobulinami, tačiau dar liko daug darbo.

Qualitative Comparative Analysis (FsQCA)

Broad support	Facilitative leadership	Institutionalization	Shared finances
• links with many institutional partners	• <u>Convenors</u> • <u>Catalysts</u> • <u>Mediators</u> • <u>Sorensen and Torfing (2012:8)</u>	• <u>contracts/convenants</u>	• <u>Shared funds, co-financing</u>

RICHARD HUMMELBRUNNER

NEPRIKLAUSOMAS VERTINTOJAS, AUSTRIJA

Kompleksinės programos kelia naujus iššūkius stebėsenai ir vertinimams – čia gali padėti įžvalgos ir metodai iš sistemų srities. Remiantis šių iššūkių apžvalga, pranešime R. Hummelbrunner aptarė tris dalykus: 1) pagrindė sisteminio mąstymo naudojimą, paaiškino tris pagrindines sąvokas (tarpusavio santykiai, perspektyvos ir ribos) ir pasiūlė, kaip pasirinkti tinkamus sisteminius metodus; 2) Nagrinėjo sisteminio mąstymo naudojimą kompleksinių situacijų stebėsenai, kai stebėjimas, pagrįstas iš anksto nustatytais kiekybiniais rodikliais, yra netinkamas arba nepakankamas; 3) svarstė sisteminio mąstymo implikacijas (poveikio) vertinimams.

Savo pranešime jis rėmėsi darbine praktika, ypač knyga „Systems Concepts in Actions. A practitioner’s toolkit“. „Kas gi yra stebėjimas, kuris mums toks svarbus? Stebime pasikartojančius rodiklius, tačiau dažnai mums jų nepakanka, jei norime kompleksiškai įvertinti temą. Reikia lankstesnės, dinamiškesnės sistemos, kad galėtume ištirti poveikį, priežastinius ryšius, įvertinti išorės veiksnius. Kai turite duomenis, nbandykite ieškoti juose patvirtinimų, ieškokite išimčių. Toks stebėjimas yra mokymasis“, - dalijosi patirtimi R. Hummelbrunner .

Theory – based impact evaluations: Align approach with nature of situation (domain)

Domain	Characteristics	Causality
Simple 'known'	<ul style="list-style-type: none">• high certainty and agreement• known right answer• best practice 'recipes'	<ul style="list-style-type: none">• clear, predictable and controllable
Complicated 'know-able'	<ul style="list-style-type: none">• some uncertainty and some disagreement• good practices• requires analysis, coordination and expert knowledge	<ul style="list-style-type: none">• neither obvious nor predictable• depends on context• alternative routes
Complex 'unknow-able'	<ul style="list-style-type: none">• high uncertainty and high disagreement• every situation is unique• requires observing relations and (behaviour) patterns	<ul style="list-style-type: none">• only evident in retrospect• depends on initial conditions

Sources: Glouberman and Zimmerman, Kurtz and Snowden, Rogers, Patton

VILIJA ŠEMETIENĖ

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ
MINISTERIJOS FINANSŲ POLITIKOS
DEPARTAMENTO EKONOMINĖS ANALIZĖS IR
VERTINIMO SKYRIAUS VEDĖJOS PAVADUOTOJA

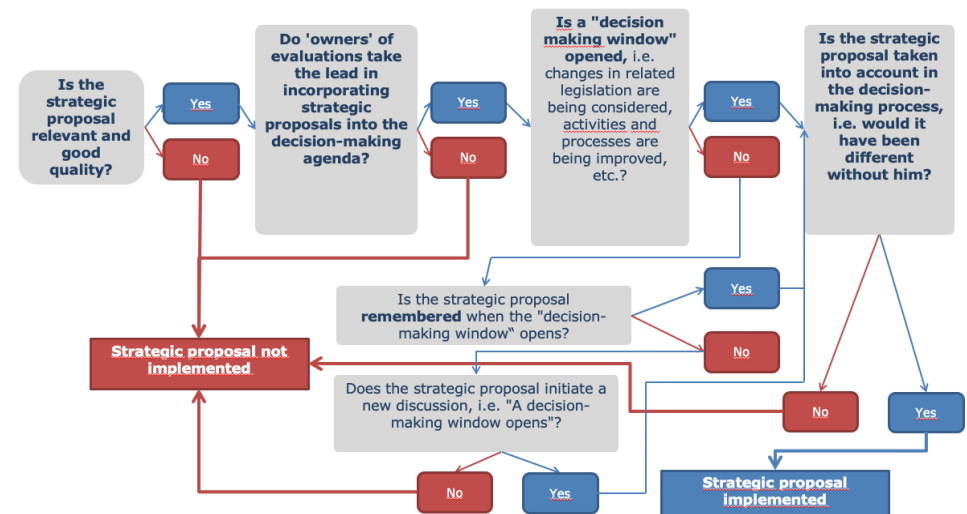

Vilija Šemetienė pranešime analizavo daugelį metų vertinimo bendruomenę dominančią neišsėmiamą ir periodiškai atgimstančią temą, o gal problemą – kas yra tikrieji vertinimo rezultatai, kaip pamatuoti vertinimų rezultatų naudojimą, kaip nustatyti vertinimų poveikį. Buvo aptarta vertinimo rezultato ir jo panaudojimo samprata: rekomendacija ir jos įgyvendinimas ar/ir sukurtos žinios ir jų pritaikymas suinteresuotų pusių pamatinių įsitikinimų kaitai, platus konsensusas dėl esminių pokyčių ir kaitos „savininkų“ įgalinimas.

Pranešėja kėlė klausimus, ar tikrai vertinimo rezultatų naudojimo susiaurinimas iki rekomendacijų įgyvendinimo apskaitos parodo tikrąjį vertinimo rezultatų naudojimą, ar nepaaukojame turinio dėl formos?

“Strateginiai siūlymai dažniausiai būna kokybiški ir priimami tos institucijos, kuriai buvo adresuoti. Bet daugiau kaip ketvirtadalis siūlymų neturi “savininko”, tai yra, ministerijos negali nurodyti vyriausybei, kaip derėtų priimti sprendimus. Vertinimo sukurtos žinios dažnai pasimeta, nes ekspertai daugiau gilinasi į analizę, o per mažai laiko lieka pasiekti konsensusui dėl strateginių siūlymų įgyvendinimo”, - apie kylančius iššūkius kalbėjo V. Šemetienė.

The „ideal“ way for the implementation of strategic proposal

JONAS JATKAUSKAS

UAB „BGI CONSULTING“ VIEŠOSIOS POLITIKOS
EKSPERTAS, DIREKTORIUS, LIETUVA

Viešosios politikos planavimas, taip pat ir sanglaudos politikos strateginiai sprendimai, yra išskirtinai grįsti ekonominės ir socialinės konvergencijos siekiu. Šis siekis, strateginio planavimo dokumentuose, įgyvendinimo programose ir vertinimo ataskaitose, dažniausiai yra apibrėžiamas makroekonominių rodiklių, tokių kaip BVP, užimtumas, darbo našumas, pajamos, pagalba. Gyvenimo kokybės matavimais siekiama išplėsti socialinės ir ekonominės raidos koncepciją, visuomenės raidos būklę matuojant gyvenimo kokybės, pasireiškiančios individo lygmenyje, požiūriu. Pranešime pristatyta gyvenimo kokybės matavimų koncepcija bei gyvenimo kokybės matavimų pagrindu kuriamų naujų žinių/įrodymų visuma viešosios politikos planavimui ir vertinimui. "Vertinimo metu renkami įrodymai padeda įvertinti ar pasiteisino intervencija nukreipta į apibrėžtus rezultatus. Todėl vertinime labai svarbu apibrėžti laukiamus rezultatus, kad žinotume, kokio ryšio ketiname ieškoti", - sakė J. Jatkauskas.

GYVENIMO kokybės matavimai ir jų nauda į rezultatus orientuotam valdymui

- Siekiant, kad valdymas būtų orientuotas į rezultatus, pirmiausia reikia nustatyti ir įtvirtinti tinkamą rezultatų struktūrą;
- Gyvenimo kokybės matavimai (indeksas) – sistemiška ir integrali rezultatų nustatymo platforma, užtikrinanti esamos situacijos įvertinimą bei įgalinanti siekiamų rezultatų planavimą Vyriausybės, šakinių sričių, savivaldybių ir paramos gavėjų lygiu;
- Gyvenimo kokybės matavimai (indeksas) gali ir turi būti toliau dekonstruojami kiekvieno rodiklio atžvilgiu nustatant jo reikšmę lemiančius veiksnius ir konstruojant intervencijos logiką šiems veiksniams paveikti;
- Vertinimo metu renkami įrodymai padeda įvertinti ar pasiteisino intervencija nukreipta į apibrėžtus rezultatus. Todėl labai svarbu tinkamai apibrėžti laukiamus rezultatus (siekinis) kad būtų galima pagrįstai teigti ryšio tarp įgyvendintų intervencijų ir sukurtų rezultatų egzistavimą.

NELLY BRUNO

EUROPOS KOMISIJOS MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR
INOVACIJŲ GENERALINIO DIREKTORATO (DG
RTD), REGULIAVIMO IR INOVACIJŲ PRINCIPŲ
PADALINIO POLITIKOS ANALITIKĖ, BELGIJA

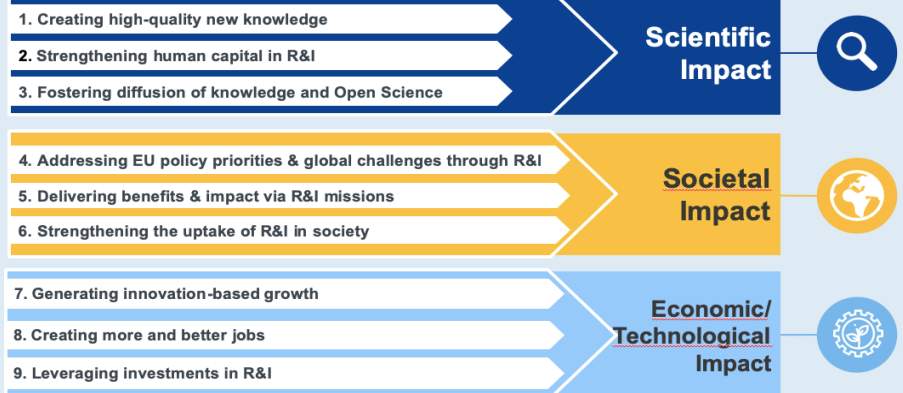
N. Bruno pranešime aptarė team – “Mokymasis iš vertinimų ateities formavimui: poveikio grandinių konstravimas ES bendrajai mokslinių tyrimų ir inovacijų programai”. 2018 m. Europos Komisija pateikė siūlymą steigti Horizon Europe – devintąją, bendrąją Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų programą, kuriai numatyta skirti beveik 100 mlrd. Eur 2021–2027 metams. Nuo 1984 m. ES investicijos, skirtos bendrosioms mokslinių tyrimų ir inovacijų programoms, prisidėjo prie daugybės mokslo pasiekimų ir inovacijų, turėjusių reikšmingą poveikį visuomenei ir ekonomikai. Nors jų poveikis buvo aprašytas daugybėje vertinimų ir specializuotų tyrimų, tokie vertinimai vis tiek susiduria su bendraisiais metodologiniais iššūkiais ir apribojimais. Didžiausias iššūkis yra nustatyti ir užfiksuoti tiesioginį ir netiesioginį šių rizikingų investicijų į kompleksines ir atviras mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas poveikį ilguoju laikotarpiu.

“Sunku įrodyti, kad moksliniai tyrimai ir inovacijos neša didelę vertę. Susiduriame su ribotu duomenų tiekimu ir jų rinkimo problema, su tinkamo vertinimo laikotarpio problema. Mokslinis, socialinis, ekonominis, technologinis poveikis yra ilgalaikis, o mes negalime laukti 25 metus, todėl turime aiškiai identifikuoti problemą ir apsispręsti dėl vertinimo prioritetų”, – kalbėjo N. Bruno.

Remdamasi pamokomis iš ankstesnių vertinimų, Europos Komisija pasiūlė atnaujintą Horizon Europe stebėsenos ir vertinimo sistemą, pagrįstą poveikio grandinėmis, siekiant stebėti padarytą pažangą beveik realiuoju laiku.

The Framework – key impact pathways of Horizon Europe

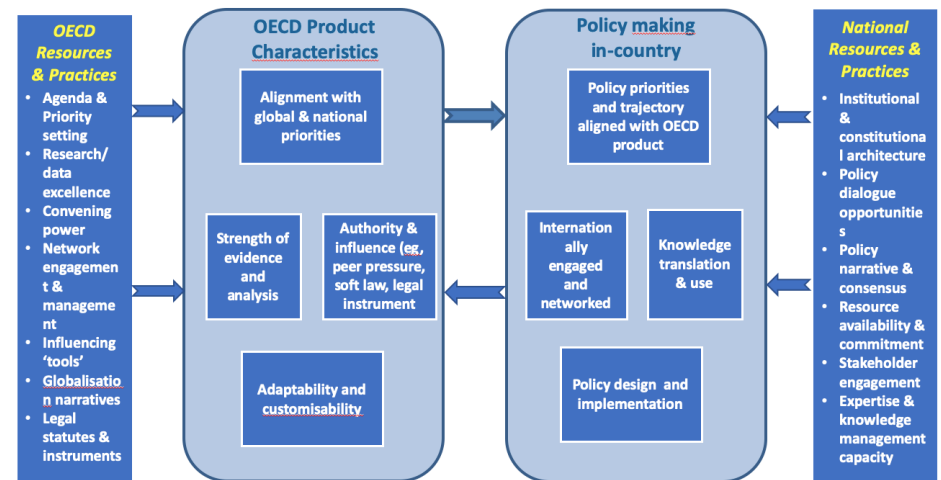
DR. BASTIAAN DE LAAT

TARPTAUTINĖS EKONOMINIO BENDRADARBIAVIMO IR PLĖTROS ORGANIZACIJOS (EBPO), GILUMINIO VERTINIMO SKYRIAUS VYRIAUSIASIS VERTINTOJAS, PRANCŪZIJA

Dr. Bastiaan de Laet konferencijoje analizavo temą „Politikos poveikio supratimas“. EBPO komitetai teikia strategines gaires darbo programoms bei yra atsakingi už tai, kad didžioji dalis organizacijos darbo būtų įvykdyta ir pavišinta. Šiuo metu egzistuoja apie 30 „I dalies“ komitetų, kas, atsižvelgiant į jų struktūrą, reiškia, kad EBPO sudaro per 200 organų įvairiausiose srityse. Kartu komitetai išleidžia apie 250 dokumentų per metus ir organizuoja daugybę susitikimų, forumų, seminarų ir kitų renginių. Pranešėjo teigimu, kai kurie EBPO dokumentai yra įpareigojantys (pvz., tarptautiniai susitarimai, tokie kaip kovos su kyšininkavimu konvencija arba EBPO sprendimai), tačiau, dažniausiai, pavyzdžiui, rekomendacijų, deklaracijų ar rodiklių atvejais, valstybės nėra oficialiai įpareigosios įtraukti juos į nacionalinius politikos formavimo procesus. Nepaisant to, tikimasi, kad EBPO darbas prisideda prie politikos formavimo keliais būdais: papildomais duomenimis ar įrodymais; naujais politikos formavimo principais, gairėmis ar modeliais; galimomis politikos reformų kryptimis ir pan. EBPO darbas taip pat atlieka svarbią tarpvalstybinių standartų nustatymo funkciją ir padeda atlikti politikos peržiūrą. Tikimasi, kad valstybių narių politikos formuotojai žino apie atitinkamus EBPO produktus, naudoja juos savo darbe ir, kad tai galiausiai lemia tam tikrą

politikos poveikį arba kitaip prisideda prie politikos formavimo. EBPO Giluminio Vertinimo skyrius siekia įvertinti šio, EBPO komitetuose vykstančio ir dažnai objektyviai neišmatuojamo darbo svarbą, veiksmingumą ir efektyvumą.

Collaborative policy making between OECD and its Members

DR. KLAUDIJUS MANIOKAS

UAB „ESTEP VILNIUS“ VALDYBOS
PIRMININKAS, LIETUVA

Pranešėjas pristatė Finansų ministerijos užsakymu atliekamo Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimo rezultatus. Vertinimo objektas apima valstybės intervencijas 14-oje viešosios politikos sričių: švietimo ir mokslo, energijos efektyvumo ir būsto renovacijos, verslo, kultūros ir turizmo, viešojo valdymo, informacinės visuomenės, aplinkosaugos, užimtumo ir socialinės įtraukties, sveikatos apsaugos, regioninės plėtros, mokslinių tyrimų ir inovacijų, transporto, energetikos, demografijos ir migracijos.

Vertinimo tikslas – optimizuoti valstybės intervencijas įvardintose politikos srityse, siekiant tvaraus visuomenės gyvenimo kokybės augimo užtikrinimo vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu. Tikslui įgyvendinti numatyti trys uždaviniai:

1. Nustatyti valstybės intervencijų, į vertinimo objekte pateiktas viešosios politikos sritis, struktūrą ir mastą pagal intervencijos tipą (reguliavimas, finansavimas, gamyba, pajamų palaikymas) ir finansavimo šaltinius (valstybės ir savivaldybių biudžetai, ES ar kitos paramos lėšos), visų tipų intervencijų tinkamumą, pakankamumą, suderinamumą tarpusavyje ir efektyvumą, siekiant viešajai politikai nustatytų tikslų.

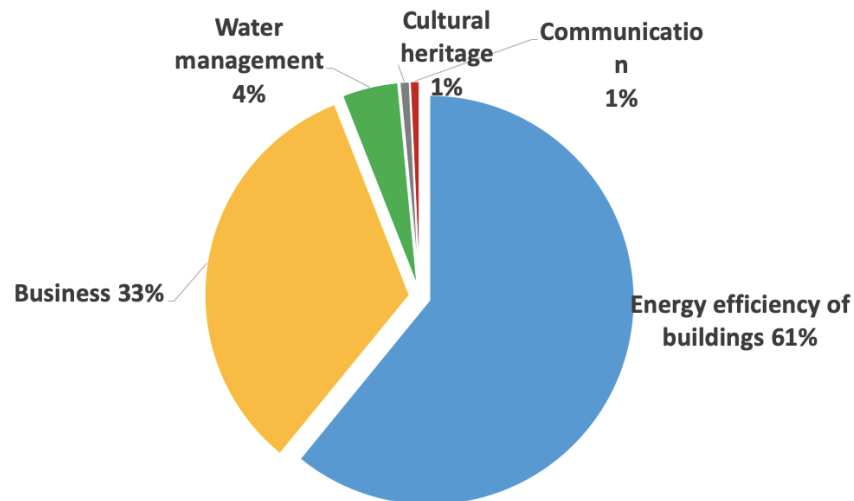
2. Išnagrinėti viešosios politikos sričių (tikslų) tarpusavio

suderinamumą ir tinkamumą siekiant tvaraus visuomenės gyvenimo kokybės augimo užtikrinimo vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu.

3. Nustatyti priklausomybės nuo ES SF finansavimo mažinimo kryptis 2021–2027 m. bei išanalizuoti galimybes ES SF investicijas į viešosios politikos sritis pakeisti valstybės nefinansinėmis intervencijomis arba privačiu finansavimu, siekiant išlaikyti ekonomikos plėtrą bei socialinę gerovę.

Vertinimas buvo pradėtas remiantis prielaida, kad viena pagrindinių ES struktūrinių fondų investicijų, o ir investicijų apskritai, problemų yra tai, kad investicijos nepakankamai derinamos su kito tipo intervencijomis – reguliavimu, mokesčių politika, komunikacija ir t.t. Ši prielaida buvo grindžiama anksčiau Lietuvoje atliktais vertinimais skurdo mažinimo, atliekų ir poveikio konkurencingumui srityse. Preliminarūs šio naujo vertinimo rezultatai rodo, kad svarbus ne tik skirtingų sektorių intervencijų tipų derinimas, bet ir derinimas tarp sektorių. Pavyzdžiui, norint didinti viešųjų paslaugų kokybę švietimo, sveikatos, kultūros srityse būtinas greitesnis paslaugų tinklo optimizavimas, ir čia galimas tarpsektorinis mokymasis. Viena pagrindinių preliminarių išvadų, kad pagrindinės Lietuvos augimo problemos, tokios kaip skurdas, žmonių kvalifikacija, inovacijų stoka ir augantys regioniniai skirtumai yra tarpsektorinės, o Lietuvos viešojoje politikoje trūksta efektyvių tarpinstitucinio bendradarbiavimo instrumentų. “Kodėl trūksta derinimo? Todėl kad fondai yra atskiros sistemos, nėra integruotos politikos formavimo. Sėkmę lemia intervencijų derinimas, galbūt jis yra lėtas, bet kai jis vyksta politinėje arenoje, matome geresnę komunikaciją tarp institucijų”, – sakė K. Maniokas.

STRUCTURE OF FINANCIAL INSTRUMENTS

■ Pastatų energijos efektyvumas ■ Verslas ■ Vandentvarka ■ Kultūros paveldas ■ Susisiekimas

Diskusijoje buvo svarstoma, ar įmanomas efektyvesnis intervencijų panaudojimas. LR Finansų viceministrė Miglė Tuskienė teigė, kad yra būdų didinti efektyvumą, nes vertinimai keičia sprendimų priėmimo procesą: “Pateiksiu pavyzdį – mes vykdome biudžeto reformą ir ketiname ją įgyvendinti 2021–2023 m., ji paremta struktūrinių fondų intervencijų vertinimu.”

Marius Skuodis, LR Ūkio viceministras, kėlė klausimą, kokio išteklių politikoje labiausiai trūksta. “Sakyčiau, kad labiausiai trūksta dėmesio. Mes bombarduojami viską padaryti labai greitai, o vertinimas trunka nemažai laiko, reikia dėmesio analizei ir įvertinimui”, – sakė viceministras.

Dr. Bastiaan de Laat kvietė diskutuoti, ar vertinimų rezultatus reikėtų traktuoti, kaip griežtus faktus ir remtis tik jais, ar vis tik vertinimas yra būdas paskatinti diskusiją apie efektyvesnę viešąją politiką ir sprendimų priėmimo procesą.

